

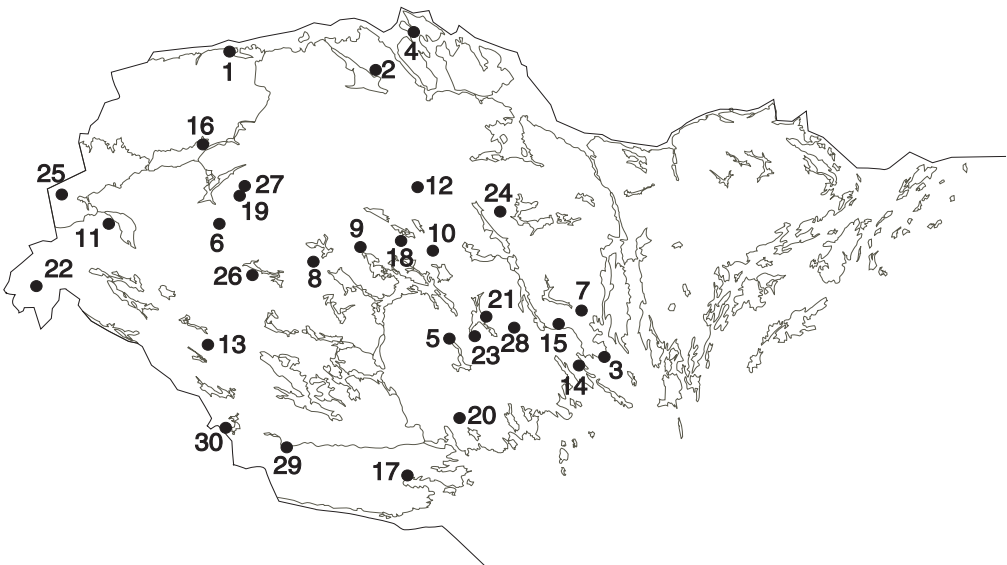
Inventeringar i Sörmland 2002

HANS RYDBERG

För att öka kunskapen om länets naturområden beslutade Länsstyrelsen i Södermanlands län att under fältsäsongen 2002 uppdra åt konsulter att göra inventeringar av olika organismgrupper. Resultatet från den här typen av inventeringar utgör som regel arbetsmaterial i länsstyrelsens arbete med att värdera områden ur naturvårdssynpunkt och att föreslå åtgärder i skötsel- och bevarandeplaner mot särskilt intressanta arter. Rapporterna brukar som regel bara tryckas upp i ett fåtal exemplar och mycket kunskap får därigenom en begränsad spridning. Denna artikel är tänkt att i någon mån motverka detta. Den som

vill ha mer detaljerad information från de olika inventeringarna har möjlighet att få upptryckta kopior eller digitala filer genom att kontakta Länsstyrelsen i Södermanlands län (0155-264092) eller till mig på min hemadress. Förutom av nedan förtecknade organismgrupper gjordes inventeringar även av vedinsekter och storfjärilar.

För att du skall få veta vilka områden som inventerats och samtidigt få de viktigaste resultaten från undersökningarna kommer här dels en karta på läget av de undersökta lokalerna, dels en sammanställning med exempel på intressanta arter.

Karta över inventerade områden.

1 Askholmen	9 Hyltingeravinen	17 Marsäng	25 Tåkenön
2 Bergshammar	10 Hällestå	18 Nytorpsravinen	26 Valsta
3 Borsö	11 Kalkugnstorp	19 Ormsjöbergen	27 Varglyan
4 Bådarn	12 Lavansjön	20 Sjöskogen	28 Vargmossarna
5 Davik	13 Lisstorp	21 St. Brandsbol	29 Vretaån
6 Fjällskåfte	14 Lotsångsbacken	22 Tomsången	30 Åboravinen
7 Hagdala	15 Lånstaheden	23 Torpesta kvarn	
8 Holmtorp	16 Lövön	24 Tussmötet	

Följande inventeringar gjordes under 2002:

Lavar

Vid **Holmtorp** i Mellösa, finns en hagmark som är känd som växtplats för finnögongtröst (*Euphrasia rostkoviana* ssp. *fennica*). Här finns också ett antal stora och grova ekar. På dessa växer fyra rödlistade lavar (samtliga NT), nämligen skuggorangellav (*Caloplaca lucifuga*), gul dropplav (*Cliostomum corrugatum*), rödbrun blekspik (*Sclerophora coniophaea*) och rosa skårelav (*Schismatomma pericleum*). I området finns dessutom ett flertal andra lavar med högt signalvärde.

Askholmen är bevuxen med lövskog och hassel och är ett av de viktigaste områdena för biologisk mångfald i den norra delen av länet. Även lavfloran är mycket intressant med de sårbara arterna blanklav (*Eopyrenula leucoplaca*) och parknål (*Chaenotheca hispi-*

dula). Övriga rödlistade arter (NT) är klosterlav (*Biatoridium monasteriense*), skorp-gelélav (*Collema occultatum*), silverlav (*Parmelia tiliacea*) och rödbrun blekspik. I området finns den sällsynta om än kanske förbisedda skugglundlaven (*Bacidina caligans*), hotkategori DD.

Intressant är också den mycket rika förekomsten av slåt lönnlav (*Bacidia fraxinea*), som är en av de största i landet.

Lövskogen **Tomsången** i Vingåker är också en fin lavmiljö med sex rödlistade arter knutna till ek. Dessa är klosterlav, blyerts-lav (*Buellia fuscoviolacea*), skuggorange-lav, gul dropplav och rödbrun blekspik – samtliga NT. I övrigt finner man arter sällsynta i länet som bårdlav (*Nephroma parile*), liten vaxlav (*Dimerella pineti*) och liten skuggknotterlav (*Trapeliopsis percrenata*).

I **Ormsjöbergen** är den intressantaste lavfloran knuten till bergsbranterna, där det bl.a. växer rödfläckig knotterlav (*Trapeliopsis*

Område	Socken	Naturtyp	Inventerat av
Holmtorp	Mellösa	Ekhage	Anders Nordin
Askholmen	Tumbo	Lövskog	Anders Nordin
Tomsången	V.Vingåker	Lövskog	Anders Nordin
Ormsjöbergen	Mellösa	Barrnaturskog	Anders Nordin
Varglyan	Nåshulta	Barrnaturskog	Anders Nordin
Vargmossarna	Frustuna-Kattnäs	Barrnaturskog	Anders Nordin
Valsta	Sköldinge	Barrnaturskog	Anders Nordin
Bergshammar	Fogdö	Lövskog	Anders Nordin
Lövön	Gillberga	Lövskog	Anders Nordin
Borsö	Trosa-Vagnhärad	Kalkbarrskog	Anders Nordin
Tåkenön	Julita	Lövskog	Svante Hultengren

Tabell 1: Områden som inventerats på lavar.

pseudogranulosa), citronellav (*Arthroraphis citronella*) samt de två ovanliga *Micaera*-arterna, *M. leprosula* och *M. lignaria*, vilka saknar svenska namn. Tre arter av släktet *Microcalicium*, bl.a den rödlistade (NT) arten kortskaftad ärgspik (*M. ahlneri*), växer också i området.

Området **Varglyan**, beläget strax norr om det föregående, har en likartad om än mer trivial lavflora. Även här fanns kortskaftad ärgspik. På tall fanns också två sällsynta *Lecanora*-arter, *L. hypoptella* och *P. phaeostigma*, vilka saknar svenska namn.

Kring **Vargmossarna**, söder om Gnesta, växer den i länet mycket ovanliga violettgrå tagellaven, *Bryoria nadvorkiana*. På torrtallar intill myren sydost om Bjursjön återfanns de sällsynta arterna *Hypocenomyce sorophora* (ett slags flarnlav) och *Lecanora hypoptella*.

Den violettgrå tagellaven hittades också vid **Valsta**. Skogen är ganska intressant med bland annat rundgrynig torvlav (*Placynthiella dasaea*), som tidigare ej påträffats i Sörmland.

Lövskogen vid **Bergshammar** är ett mycket värdefullt område med bl.a. 5 rödlistade lavar. Dessa är klosterlav, skuggorange-lav, gul dropplav, silverlav och liten blekspik (*Sclerophora peronella*) – samtliga NT. Flertalet av områdets intressantaste arter är

funna på ek och alm.

Lövön i Hjälmaran var det område som från lichenologisk synpunkt visade sig vara det förnämsta av de tio som inventerades under 2002. Inte mindre än 12 rödlistade arter påträffades, däribland ekpricklav (*Arthonia byssacea*), blanklav (*Eopyrenula leucoplaca*) och allekantlav (*Lecanora impudens*), samtliga sårbara (VU) samt hjälm-brosklav (*Ramalina baltica*), blanklav, brun-skaftad blekspik (*Sclerophora farinacea*) och liten blekspik. En mycket intressant art är också *Arthrorhaphis aeruginosa*, en parasit på mjölig trattlav (*Cladonia coniocraea*), som i Sverige tidigare bara är känd från Skåne.

På **Borsö** utanför Trosa återfanns violettgrå tagellav på ytterligare en lokal. Arten var tidigare inte känd från länet, men är nu funnen på tre vitt skilda lokaler. På Borsö växer även den rödlistade (NT) arten slät fjälllav (*Agonimia allobata*). Den i länet sällsynta norrlandslaven (*Nephroma arcticum*) växte på en bergvägg i området. I övrigt var lavfloran i området ganska genomsnittlig och inte alls av samma dignitet som kärllavväxtfloran med sina kalkgynnade arter.

Tåkenön, slutligen, är en ö i Hjälmaran som är mest känd för sin stora sammanhängande areal av gammal ädellövskog. Lavfloran har emellertid sina största värden

Område	Socken	Naturtyp	Inventerat av
Askholmen	Tumbo	Lövskog	Jan Elmhag
Davik	Ludgo	Betesmark	Jan Elmhag
Borsö	Trosa-Vagnhärad	Kalkbarrskog	Jan Elmhag
Kalkugnstorp	Österåker	Betesmark	Jan Elmhag
Lisstorp	Björkvik	Slätteräng	Jan Elmhag
Lotsängsbacken	Trosa-Vagnhärad	Lövskog	Jan Elmhag
Lånestaheden	Trosa-Vagnhärad	Kalkhällar	Jan Elmhag
Marsäng	Bergshammar	Betesmark	Jan Elmhag
Bädarn	Aspö	betesmark	Jan Elmhag
St. Brandsbol	Frustuna-Kattnäs	Betesmark	Jan Elmhag

Tabell 2: Områden som inventerats på kärllväxter

knutna till mer eller mindre fritt exponerade trädstammar. Särskilt intressanta är fynden av blekskaftad nållav (*Chaenotheca cinerea*) – EN (starkt hotad)- på en tidigare hamlad ask samt den sårbara (VU) parknålen (*Chaenotheca hispidula*), som troligen finns på mer än 25 träd på ön. På nordvända klippstränder mot Hjälmaran växer arter som slanklav (*Collema flaccidum*), traslav (*Leptogium lichenoides*) och flikig skinnlav (*Leptogium gelatinosum*).

Kärlväxter

Samtliga områden är sedan tidigare väl kända växtlokaler, där vi i de flesta fall saknat en lista över förekommande arter. Många av de lågfrekventa arterna blir förbisedda även vid mer noggranna inventeringar och det sker under längre perioder såväl riktade successioner som fluktuerande förlopp, vilket i sin tur medför nyetableringar och avdöenden av arter. En inventering bör därför ses som en färskvara och det är många gånger viktigt att upprepa inventeringar av områden, bl.a. för att se om de arter som utgör skyddsvärdena står pall för tidens tand.

Askholmen är ett värdefullt lövskogsområde där det vid inventeringen noterades 175 arter, bland andra hampflockel (*Eupatorium cannabinum*), kransmynta (*Mentha aquatica x arvensis*), lundbräsma (*Cardamine impatiens*), storrams (*Polygonatum multiflorum*), tandrot (*Cardamine bulbifera*) och underviol (*Viola mirabilis*).

Vid **Davik** utanför Aspa i Ludgo finns en betesmark med torrbackar, fuktängar och sötvat-

tenstrandängar. Tillsammans bildar de en artrik miljö med delvis sällsynta växter. Totalt noterades 257 arter, vilket är den högsta noteringen av de tio undersökta områdena. Intressanta arter i torrängen är brokförgätmigej (*Myosotis discolor*), jordklöver (*Trifolium campestre*) och parkmåra (*Galium pumilum*), den senare naturaliserad i hagen från okänt ursprung. I fuktängen växer bland annat kärrvial (*Lathyrus palustris*).

Kalkbarrskogen på **Borsö** innehåller en ovanlig flora med bland annat knärot (*Goodyera repens*), nästrot (*Neottia nidus-avis*) och sårlåka (*Sanicula europaea*). Intill kalkrika berghällar växer dessutom kungsmynta (*Origanum vulgare*) med flera värmekrävande växter. Skogen är gammal och ej påverkad av sentida skogsbruk.

Kalkugnstorp ligger vid sjön Öljaren nära Forsby säteri i Österåker. Det är en betesmark med kalkhällar som nordost ut övergår i lövskogar med hassel. I de öppna miljöerna hittar man grusbräcka (*Saxifraga tridactylites*), hällebräcka (*S. osloensis*), jordklöver, ormtunga (*Ophioglossum vulgatum*)

Marsäng.

Foto: Hans Rydberg

och hartmannstarr (*Carex hartmanni*). I de lövrika miljöerna hittar man dessutom lundväxter som tvåblad (*Listera ovata*) och underviol.

Slätterängen vid **Lisstorp** mäter bara en hektar och rymmer trots det 173 arter. Slätter har bedrivits av Naturskyddsföreningen. I ängen finns kalkrik morän, vilket till en del förklarar den rika floran. Många ovanliga arter finns i området, till exempel brudsporre (*Gymnadenia conopsea*), grönkulla (*Coeloglossum viride*), ängsstarr (*Carex hostiana*), loppstarr (*C. pulicaris*), tibast (*Daphne mezereum*), tvåblad och skogsklocka (*Campanula cervicaria*).

Lotsängsbacken är ett gammalt naturreservat avsett på grund av sin rika flora av bl.a. ramslök (*Allium ursinum*) och skogsbingel (*Mercurialis perennis*). Dessa arter finns kvar rikligt även idag. Dessutom påträffades hässleklocka (*Campanula latifolia*), lundbräsma, lundslok (*Melica uniflora*), tandrot, underviol, vippärt (*Lathyrus niger*) och vårärt (*L. vernus*). I området finns även grova ädellövträd samt stort inslag av död ved. Alldeles intill backen ligger en golfbana.

Länstaheden intill Vagnhärads tätort är en klassisk exkursionslokal för Stockholmsstudenterna. Kalkhällarna här är plana och vertikalt uppspruckna, vilket får dem att likna karstalvaren på Öland. Även andra typer av vittring förekommer. Kalkfloran är speciell med bl.a. gräslök (*Allium schoenoprasum*), en av länets få kvarvarande lokaler för fåltsippa (*Anemone pratensis*) samt dessutom murruta (*Asplenium ruta-muraria*), fältmalört (*Artemisia campestris*), Adam och Eva (*Dactylorhiza sambucina*), färgmåra (*Galium triandrum*), jordklöver och knutnarv (*Sagina nodosa*).

Vid **Marsäng** mellan Nyköping och Oxelösund finns ett område med berghällar, torrängar och havsstrandängar. Det är artrikt och omväxlande och 206 arter påträffades vid inventeringen. Bland mer ovanliga arter kan nämnas fältgentiana (*Gentianella campestris*), majviva (*Primula farinosa*) och ängsgentiana (*Gentianella amarella*). Dessutom växer i området en rik flora av maskrosor knutna till ängar och magra, ogödslade betesmarker.

Bädarn vid Säbyviken i Aspö socken norr om Strängnäs är en mycket värdefull hagmark med sällsynta ängssvampar och den fridlysta käppkrokossan (*Hamato-caulis vernicosus*). Bland kärlväxter hittar man intressanta arter som agnsäv (*Eleocharis uniglumis*), sanddådra (*Camelina microcarpa*), kärrviol och strandviol (*Viola persicifolia*).

Stora Brandsbol vid Likstammen är en öppen betesmark omgiven av ekhagar. Här har den lokala kretsen av Naturskyddsföreningen bedrivit slätter ett antal år. Betesmarken ligger mitt i skogen och är en av de få återstående naturbetesmarkerna i den sörmländska skogsbygden. Floran är artrik och på ett område av 8 ha påträffades 165 arter. Bland dessa märks särskilt fältgentiana och låsbräken (*Botrychium lunaria*).

Svampar

Svampåret 2002 var ett av de sämsta på 20-30 år. Den varma långa sommaren, som varade ända in i mitten av september med högsommartemperaturer avlöstes snart av dagar med djup frost. Under i stort sett hela hösten låg markerna mer eller mindre tomma på svamp. I slutet av säsongen kom en mildvädertperiod, då enstaka vedsvampar frutificerade på stubbar och lågor. Den

Område	Socken	Naturtyp	Inventerat av
Tussmötet	Gåsinge-Dillnäs	Naturskog	Klas Jaederfeldt
Fjällskäfte	Floda	Åsgranskog	Dan Olofsson
Valsta	Sköldinge	Barrskog	Dan Olofsson
Ormsjöbergen	Mellösa	Barrskog	Tomas Fasth
Varglyan	Näshulta	Barrskog	Hans Rydberg
Vargmossarna	Frustuna-Kattnäs	Barrskog	Tomas Fasth
Bergshammar	Fogdö	Lövskog	Tomas Fasth
Borsö	Trosa-Vagnhärad	Kalkbarrskog	Hans-G. Toresson
Hällestå	Gryt	Örtbarrskog	Hans-G. Toresson
Lavansjön	Åker	Barrskog	Hans-G. Toresson
Hagdala	Trosa-Vagnhärad	Örtbarrskog	Hans-G. Toresson & Hans Rydberg

Tabell 3: Områden som inventerats på svampar

extremt dåliga säsongen kom naturligtvis att i mycket hög grad påverka resultatet och endast uppföljande inventeringar kan ge de enskilda områdena full rättvisa.

Borsö utanför Stensund vid Trosa är delvis bevuxen med en örtrik, gammal barrskog med enstaka lövträd. Bara ett fåtal svampar noterades, bl.a. kanelskinn (*Hymenochaete cinnamomea*), kalkskinn (*Exidiopsis calcaria*), vindelgröppa (*Ceraceomerulius serpens*) och tallticka (*Phellinus pini*).

I Tullgarnsområdet besöktes den äldre barrskogen söder om **Hagdala** på västsidan

av länsgränsen mot Stockholms län. H-G. Toressons inventering kompletterades med fynd gjorda då påbyggnadskursen i botanik (Stockholms universitet) utnyttjade lokalen för fältstudier av svamp. Även i detta område var svampfloran mycket utarmad av torkan. Några intressanta svampar kan ändå nämnas, bl.a. koppartaggsvamp (*Sarcodon lundellii*) och dofträdskivling (*Inocybe bongardii*) – båda rödlistade (NT).

Natura 2000-området **Hällestå**, beläget mellan Björnlunda och Stjärnhov, är en tidigare betad skog med såväl låga- som trädkontinuitet. Svampfloran är intressant med bl.a. trollflorskinn (*Botryobasidium medium*), hasselticka (*Dichomitus campestris*), rävticka (*Inonotus rheades*), dvärgpigg (*Mucronella calva*), skörporing (*Oligoporus rennyi*), vågticka (*Oligoporus undosus*) och grynoljeskinn (*Sistotrema brinkmannii*).

Vid **Lavansjön** i Åkers socken finns stora vildmarker med inslag av sjö, myr och gammelskog. Under den torra hösten påträffades bl.a. den rödlistade (NT) laxtickan (*Hapalopilus*

Fjällskäfte.
Foto: Hans Rydberg

salmonicolor), pulverticka (*Oligoporus ptychogaster*), tätgryнна (*Resinicium bicolor*) och svällticka (*Skeletocutis papyracea*). Den senare arten är rödlistad (NT), växer på murken barrved och känd från ett fåtal länder i Europa.

Sjösaskogen utanför Nyköping är en gammal barrskog med mycket grova träd. Särskilt intressant är skogen i fuksänkorna där klubbalskog dominerar. Här påträffades vedsvampar som trådticka (*Climacocystis borealis*), lackticka (*Ganoderma lucidum*) och de sällsynta arterna stänkskinn (*Hyphoderma medioburiense*) och blek spindelgröppa (*Leucogyrophana sororia*).

Tussmötet är namnet på ett Natura 2000-område med gammal barrskog. Den ligger i norra delen av Gåsinge-Dillnäs socken nära gränsen mot Stockholms län. Flera intressanta vedsvampar påträffades, tex. rävticka, tallticka, granticka (*Phellinus chrysoloma*) och den mycket sällan anträffade och sårbara (VU) hängtickan (*Oligoporus cerifluus*).

Valsta i Sköldinge socken är en granbevuxen sluttning mot sjön Valdemaren. Vid besöket noterades ett 50-tal arter, bl.a hartsporing (*Ceriporiopsis resinascens*) och tätgryнна.

Åsgranskogen vid sjön Lören vid **Fjällskäfte** i Floda socken var mycket torr vid besöket och ett 40-tal arter observerades. Arter värda att nämna är trådticka, barkticka (*Oxyporus corticola*), tallticka och tätgryнна.

Askholmen i Tumbo, intill Väsbyviken i Mälaren, är bevuxen med en rik lövskog med en mycket rik svampflora som inventerats även ett tidigare år. Några av de arter som sågs 2002 var kantörsporing (*Antrodiella americana*), linddyna (*Biscogniauxia cinereolilacina*) – starkt hotad (EN), narrtag-

ging (*Kavinia himantia*) – rödlistad (NT), tvåfärgsskinn (*Laxitextum bicolor*), barkticka, rostticka (*Phellinus ferruginosus*), grå taggsvamp (*Phellodon confluens*) – sårbar (VU) och fläckticka (*Skeletocutis nivea*). Området äger en mycket stor potential och är sannolikt en av Sörmlands finaste svamplokaler.

Ormsjöbergen i Floda socken är ett bergigt skogsområde där bara ett fåtal arter utan intresse noterades.

Det närbelägna naturskogsområdet vid **Varglyan** i Näshulta socken besöktes av mig i november och då insamlades arter som citronticka (*Antrodia xantha*), *Ceraceomyces microsporus* (svenskt namn saknas), barkticka, gullgröppa (*Pseudomerulius aureus*), slingergröppa (*Resinicium furfuraceum*) och tallskinn (*Sistotremastrum suecicum*).

Vid **Bergshammar** i Fogdö socken växer en parkartad lövskog med ek och lind. Delar av området innehåller mycket död ved och är intressant som svampmiljö. Bland funna svampar märks den sällsynta och starkt hotade linddynan, ekknotterskinn (*Hyphodontia quercina*), ekdyna (*Hypoxylon udum*), mörk vaxtagging (*Mycocacia fuscoatra*), brödmärgsticka (*Perenniporia medulla-panis*), fläckticka och prakttagging (*Steccherinum robustius*), den senare rödlistad och sårbar (VU).

Söder om Gnesta, slutligen, ligger kring **Vargmossarna** ett ostört skogsområde med partier av gammal, orörd skog. Bland svampar hittades några mindre vanliga skinn, men torkan gav ett som på andra lokaler mycket klen resultat.

Mossor

Vid **Torpesta kvarn** i Ludgo socken finns en kvarnbäck som rinner ned i sjön

Område	Socken	Naturtyp	Inventerat av
Torpesta kvarn	Ludgo	Kvarnbäck	Niklas Lönnell
Vretaån	Kila	Bäckravin	Niklas Lönnell
Hyltingeravinen	Hyltinge	Bäckravin	Niklas Lönnell
Nytorpsravinen	Gryt	Bäckdal	Niklas Lönnell
Åboravinen	Kila	Bäckdal	Niklas Lönnell
Lövön	Gillberga	Lövskog	Niklas Lönnell
Borsö	Trosa-Vagnhärad	Kalkbarrskog	Niklas Lönnell
Valsta	Sköldinge	Barrskog	Niklas Lönnell
Tåkenön	Julita	Lövskog	Henrik Weibull
Askholmen	Tumbo	Lövskog	Tomas Fasth
Varglyan	Nåshulta	Barrskog	Tomas Fasth
Vargmossarna	Frustuna-Kattnäs	Barrskog	Tomas Fasth
Bergshammar	Fogdö	Lövskog	Tomas Fasth

Tabell 4: Områden som inventerats på mossor

Likstammen. På stenar längs bäcken växte bäckkryp-mossa (*Amblystegium fluviatile*) och stenfickmossa (*Fissidens pusillus*). På en asp i närheten växer den rödlistade arten asphättemossa (*Ortotrichum gymnostomum*).

Vid Kilaåns källflöden, närmare bestämt vid naturreservatet **Ramundsbäck-Vretaån**, återfanns en rik mossflora knuten till aspar och till block intill bäckflödena. Även på granlågor är mossfloran rik med bl.a. två rödlistade arter (NT) - grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*) och vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*). Vid bäckflödet finns klomossa (*Dichelyma falcatum*) och kalkfickmossa (*Fissidens gracilifolius*). Området som helhet var mycket artrikt och bedömdes vara en av de mest intressanta av de undersökta lokalerna.

Hyltingeravinen vid Hyltinge kyrka ned mot Sparreholms slott är vackert utbildad men mossfloran inte särskilt artrikt. I området växer dock den sällsynta och rödlistade (VU) arten ägghättemossa (*Ortotrichum patens*).

Nytorpsravinen är en åravin belägen mellan Solbacka och Ånhammar norr om Stjärnhov i Gryts socken. Även om området inte är särskilt artrikt hittades en del rödlis-

tade arter som grön sköldmossa, asphättemossa och alsidenmossa (*Plagiothecium latebricola*) – samtliga NT. Nära mynningen fanns även den sägenomspunna drakguld-mossan (*Schistostega pennata*).

Åboravinen norr om Stavsjöbruk i Kila socken är kanske den intressantaste av länets inventerade mosslokaler, inte minst med tanke på områdets ringa areal. Skogen längs bäcken är biotopskyddsområde. Hela sju rödlistade arter konstaterades att jämföra med de 30 rödlistade arter som är kända från länet. I området återfanns en hel del av hårklomossa (*Dichelyma capillaceum*), som är sårbar (VU) och ingår i habitatdirektivet. Ytterligare en EU-art, grön sköldmossa, återfanns på grova granlågor. I övrigt noterades de sällsynta och sårbara (VU) arterna vedsäckmossa (*Calypogeia suecica*) och liten hornflikmossa (*Lophozia ascendens*) och inte minst den starkt hotade (EN) timmerskapanian (*Scapania apiculata*).

Lövön i Hjälmaren är bevuxen med gammal ädellövskog, men delar av halvön har hagmarkskaraktär. Av sällsynta arter märks parkhättemossa (*Ortotrichum pallens*), alsidenmossa och vittandad ulota (*Ulota drummondii*), som regionalt är ytterst ovanlig.

På **Borsö** utanför Trosa växte på en alm den ovanliga trädepifyten liten ärgmossa (*Zygodon viridissimus*) – rödlistad (DD). I övrigt återfanns den rikaste mossfloran på kalkblocken, där kruskalkmossan (*Tortella tortuosa*) dominerar. På marken växte bland annat kustsnurrmossa (*Dicranoweisia cirrata*) och vågig sidenmossa (*Plagiothecium undulatum*).

Barrnaturskogen vid **Valsta** innehöll få krävande arter. Av intresse på granlågor märks vedtrappmossa och grön sköldmossa. Även mossfloran på marken är rik med förekomster av västlig hakmossa (*Rhytidadelphus loreus*) och kantvitmossa (*Sphagnum quinquefarium*).

Lövskogen och odlingslandskapet på **Tåkenön** visade sig hysa minst sex rödlistade arter, samtliga missgynnade (NT). På murkna alstammar återfanns sumpkrypmossa (*Amblystegium radicale*) och alsidenmossa. På ön fanns inte mindre än tre rödlistade Ortotrichum-arter, däribland rödtandad hättmossa (*O. pulchellum*), en i Sverige missgynnad (NT), sydvästlig art.

På **Askholmen** noterades en enda rödlistad art, nämligen grön sköldmossa. Vid Varglyan var mossfloran trivial. Bland markmossor märktes bland andra taigakvastmossa (*Dicranum drummondii*) och på lågor även långflikmossa (*Nowellia curvifolia*).

Barrskogsområdet vid **Vargmossarna** är mer komplext och varierande i mossfloran. Särskilt granlågorna är intressanta och de arter som noterades på dessa var ett antal rödlistade (NT) arter, nämligen skogstrappmossa (*Anastrophyllum michauxii*), vedtrappmossa, grön sköldmossa, liten horn-

flikmossa, vedflikmossa (*Lophozia longiflora*) och den ganska sällsynta, men ej rödlistade levermossan sågskapania (*Scapania umbrosa*). I mossfällarna på lövsubstrat hittades i stället de sällsynta arterna terpentimossa (*Geocalyx graveolens*) och kornknutmossa (*Odontochisma denudatum*).

Lövskogen vid **Bergshammar** är intressant genom fyndet av den rödlistade (NT) alléskruvmossan (*Tortula virescens*), det första från Sörmland och nu med denna lokal som den nordligaste i Sverige. Alléskruvmossan växer på äldre almar i området. På block i lövskogsbackarna hittades dessutom fällmossa (*Antitrichia curtispindula*) i mängd samt trädporella (*Porella platyphylla*).

Slutligen

Inventeringsrapporterna är ett led i kunskapsutvecklingen för biologisk mångfald i Södermanlands län. Flera andra undersökningar än de ovan nämnda har utförts, bland annat lavininventeringar på grova träd, undersökning av knappnåslavar på ekar och barrträd, växt- och svampinventeringar kring Nyköpings tätort och diverse andra undersökningar. Arbetet med att fördjupa vår kunskap om det biologiska livet i våra skyddade eller på annat sätt värdefulla naturområden kommer att fortsätta och vi är på länsstyrelsen i Södermanlands län naturligtvis mycket intresserade av att få in uppgifter om lavar, mossor, kärlväxter och svampar från medlemmarna i Botaniska Sällskapet och från olika delar av Sörmland – att använda i vårt arbete med att stärka möjligheterna för de utsatta arterna att långsiktigt överleva och expandera i vår natur.